

ÇEVİRİBİLİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KİTAP İNCELEME

Ayşe Nur KILINÇ¹

¹Çeviribilim ABD, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Türkiye

Künye

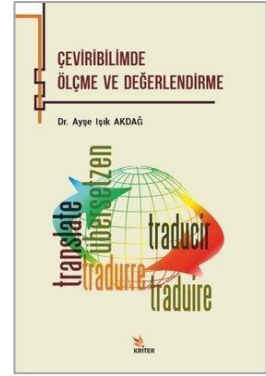
Çeviribilimde Ölçme ve Değerlendirme (1. Baskı)

Dr. Ayşe Işık AKDAĞ

İstanbul: Kriter Yayınları, 2020 179 sayfa

ISBN: 978-625-7130-20-2

(Akdağ, A.I. (2020). *Çeviribilimde ölçme ve değerlendirme*. İstanbul: Kriter Yayınları.)

Ülkemizde, 2022 yılı itibariyle vakıf ve devlet üniversitelerinde aktif olarak yazılı ve sözlü çevirmen yetiştiren lisans ve önlisans programlarının sayısı 100'e yaklaşmıştır². Bu duruma ek olarak kâğıt üzerinde kurulmuş ancak daha öğrenci alımına başlamamış programların sayısı da oldukça fazladır. Gün geçtikçe sayıları artan bu bölümlerde verilen çeviri eğitiminin nitelikli, kaliteli ve dünya standartlarında olabilmesi için çeviri eğitimi çalışmaları önem verilmesi gereken bilimsel bir çalışma alanı olarak görülmektedir. Akademik çeviri eğitimi planlama sürecinde belirlenen edinç odaklı hedef ve kazanımların ölçülmesi ve eğitim sürecinin değerlendirilmesini kapsayan ölçme ve değerlendirme çeviri eğitimi ve öğretiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Çeviri eğitimi özelinde ele alındığında, etkili ve nesnel bir ölçme ve değerlendirme için çeviri edinç ve alt-edinç bilgisi en temel bileşenlerdendir. Edinç odaklı çeviri eğitimi sürecinde, ölçme ve değerlendirme olabildiğince öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri kullanmalarını gerektirecek iş ortamındaki değerlendirme uygulamalarıyla benzerlik göstermelidir (Galán-Mañas & Hurtado Albir, 2015). Ancak eğitim ve sektördeki değerlendirme türleri her zaman örtüşmemektedir. Değerlendirme süreçlerine ilişkin farkındalığın artması öğrencilere olumlu etkileri olacaktır. Öğrencilerin, eğitim hayatları süresince tecrübe ettikleri teorik ve uygulamaya dair bilgi-beceriler ve bunların ölçme ve değerlendirme uygulamaları doğrudan veya dolaylı olarak profesyonel iş yaşamlarını etkilemektedir (Balkul & Ersoy, 2018).

İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu'nda öğretim üyesi olan Doç. Dr. Ayşe Işık Akdağ'ın, uzmanlık alanı olan çeviribilim alanında birçok çalışması mevcuttur. Araştırmacı yazar Akdağ 2015 yılında savunduğu doktora tezini güncelleyerek 2020 yılında *Çeviribilimde Ölçme ve*

¹ Sorumlu yazar: ayse.kilinc1@ogr.sakarya.edu.tr

² 2022 Yök Atlas alınan verilerine göre ülkemizde vakıf ve devlet üniversitelerinde farklı dillerde 96 adet lisans ve önlisans program bulunmaktadır.

Değerlendirme isimli eserini yazmıştır. Eserinde, alanda var olan çeviri edinci modellerini inceleyerek çeviri edincini oluşturan alt-edinçler ve bu edinçlerin kapsadığı yeterlilikleri belirlemiştir. Ayrıca, çeviri değerlendirmesi farklı ortamlarda araştırılmış ve sektördeki ve uluslararası alandaki değerlendirmelerin odağındaki edinç ve alt edinçler incelenmiştir.

Çeviri eğitiminin tamamlayıcısı olan ölçme ve değerlendirme alanında farklı, nesnel ve değerlendirme ortamına uyumlu değerlendirme araçları geliştirilmesi için bir çerçeve çizmek amacıyla yazılan bu kitap, 6 bölüme ek giriş ve sonuç bölümleri olmak üzere 8 bölümden oluşmaktadır. Her bölümün sonunda o bölüme ait değerlendirme yapılmıştır. Bu sebepten dolayı sonuç bölümünde bulgu ve değerlendirmelerden ayrıntılı biçimde bahsedilmemiş, bölüm değerlendirmelerinden hareketle genel sonuçlara varılmıştır. Ek bölümünde çeviri eğitimi, çeviri sektörü ve çeviri sınavlarından elde edilmiş bulgular derlenerek yeterlilikler oluşturulmuştur ve çeviri edincinin değerlendirilmesinde kullanılmak üzere sunulmuştur.

Kitabın giriş bölümünde “Çeviri değerlendirmesi nasıl yapılır? Sektördeki değerlendirmelerle eğitimdeki değerlendirme süreçlerinin benzer ve farklı yönleri nelerdir? Öğrencilerde çeviri edincinin geliştiği nasıl belirlenir? Çeviri edincini değerlendirenler hangi ölçütleri ön planda tutmalıdırlar? Çeviri edincini değerlendirmede hangi sınav türleri uygulanabilir?” gibi soruların kitabın varlık nedenlerinden olduğu belirtilmektedir. Akdağ, giriş bölümünde eğitimdeki farklı yaklaşımların çeviri edinçlerinin edinilmesi ve değerlendirilmesi üzerinde etkisinin olduğunu belirtmiştir. Yaklaşımın merkezindeki anlayış sadece öğretim yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde değil, değerlendirmenin türü ve ölçütleri üzerinde de etkili olmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde, araştırma kuramsal ve yapısal olarak betimlenmiştir. İlk olarak araştırma konusunun önemi, çeviri edincinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde farklı bağlamlarda ön plana çıkan ölçütleri belirleyerek çeviri edincinin değerlendirilmesi için yeterlilikler üzerinde durulması olarak ifade edilmiştir. Araştırmanın temel sorusu olan “Çeviri farklı ortamlarında nasıl değerlendirilmektedir?”’den yola çıkılarak araştırmanın hipotezi, sorunsalı ve amacı açıklanmıştır. Araştırmanın kapsamı ise (1) çeviri edincinin farklı tanımları araştırılarak çeviri edincini oluşturan altedinçlerin belirlenmesi ve (2) çeviri edincinin değerlendirilmesinde yararlanılan alt-edinçler olarak belirtilmiştir. Yöntemi, sınırlılıkları, araştırmanın verilerinin toplanması ve analizi başlıkları altında araştırma metodolojik açıdan ele alınmıştır.

İkinci bölüm, çeviri edincine ilişkin bireysel çalışmalardan bahsetmektedir. Yazar bu çalışmaları, salt çeviriye özgü edinçleri belirlemeye çalışan derleyici yaklaşımlar ve çeviri edincini birçok alt edinçten oluşan bir üst edinç olarak gören ulamsal yaklaşımlar olarak iki başlık altında toplamıştır. Bu bölümde araştırmacıların belirledikleri çeviri edinçleri ve alt-edinçleri karşılaştırılarak irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde, çeviri edinci ile ilgili grup çalışmaları ele alınmıştır. Bu bölümde, PACTE, EMT ve TransComp gruplarının çeviri edinç ve alt-edinçleri üzerine yaptıkları çalışmalar sonucunda ortaya çıkan çeviri edinç modelleri tanıtılmıştır. Bu bölümün sonunda ikinci ve üçüncü bölümlerde bahsedilen çeviri edinç modelleri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonucunda yazar çeviri edinci ile ilgili 12 alt-edinç saptamıştır.

Kitabın dördüncü bölümünde çeviride kalite, sektörde ve eğitim bağlamında araştırılmıştır. Bu bölümde, yazar kaliteyi belirleyen değişkenlerin fazlalığına ve çeşitliliğine değinmiştir. Bu bağlamda, ilk olarak kaliteyi ölçen tarafların kalite anlayışının farklılaşmasındaki rolünden bahsedilmiştir. Sektördeki profesyonel değerlendirme süreci ve bileşenleri tanımlanmış daha sonrasında kalite bağlamında değerlendirme ve gözden geçirme süreçleri arasındaki farklar üzerinde durularak bu süreçler açıklanmıştır. Yazar bu bölümde farklı araştırmacıların kalite ile ilgili ölçme değerlendirme yöntemlerini ve çeviri değerlendirmesi bağlamında uluslararası kalite standartlarını ortaya koymuştur.

Son olarak, farklı kalite değerlendirme modellerinin, çeviri eğitimi bağlamına uyarlanabilirliği üzerinde durulmuştur.

Beşinci bölümde, uluslararası çeviri sınavlarının değerlendirme süreçlerine odaklanılarak bunların çeviri eğitiminde kullanılabilmesi için modeller araştırılmıştır. İngiltere’de yapılan IoL Çeviri Diploması Sınavı, Avustralya’daki NAATI, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki ATA ve Kanada’daki Sical bu bölümde incelenen uluslararası sınavlardır. Çevirmenleri değerlendiren uluslararası sınavların üzerinde durdukları alt-edinçler birbirinden farklılık göstermektedir. Bazı sınavlar çevirilerin değerlendirilmesinde sadece söz-dizim ve anlam yönüne odaklanarak dil edinci, metin edinci gibi edinçlere ağırlık verirken; bazı sınavlar ise anlama, doğruluk, dilbilgisi, bağdaşıklık, iş düzeni yeterlilikleri, teknik yönler, noktalama, yazım gibi yeterliliklere önem verdiklerinden diğer sınavlara nazaran daha fazla alt-edincin kazanımını ölçmeye çalışmaktadırlar.

Altıncı bölümde çeviri eğitiminde yer alan değerlendirme türleri incelenmiş ve Türkiye’deki üniversitelerin çeviri edinci değerlendirme sürecinde odaklandıkları alt-edinçler irdelenmiştir. Bu bölümde çeviri eğitimindeki ölçme ve değerlendirme ile ilgili genel bilgi verildikten sonra çeviri eğitiminde kullanılmakta olan değerlendirme yöntemleri ve notlandırma konuları tartışılmıştır.

‘Çeviribilimde Ölçme ve Değerlendirme’ kitabında yazar çeviri eğitimi ve çeviri değerlendirme bağlamlarında çeviri edinci ve çeviri alt edinci üzerine yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan bulguları oldukça detaylı ve sistemli bir şekilde sunmuştur. Kitabın ikinci ve üçüncü bölümündeki araştırmaların sonucunda çeviri eğitiminde ve çeviri değerlendirmesinde göz önünde bulundurulmuş 12 alt-edinç temel alınarak farklı ortamlardaki değerlendirmeler incelenmiştir. Kitap, detaylıca irdedeği edinçler ve onların alt-edinçleri ile çeviri eğitmenlerine etkili ve nesnel ölçütlere göre ders planı oluşturmada ve ölçme değerlendirmeyi planlamada yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle bir başucu kitabı olma niteliğindedir.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

Balkul, H. İ. & Ersoy, H. (2018). Çeviri Eğitiminde Kalite . Journal of Language Education and Research , 4 (3) , 201-215 . DOI: 10.31464/jlere.420363

Galán-Mañas, A. & Hurtado Albir, A. (2015). Competence assessment procedures in translator training. The Interpreter and Translator Trainer, 9(1), 63-82.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.